

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ВѢСТНИКЪ

Редактира се отъ редакционно-административния комитетъ, състоящъ отъ: Хр. С. Георгиевъ, Д. Торомановъ, А. Гечевъ, К. Илиевъ, М. Чукчуковъ, К. Малковъ и Д. Гюлеметовъ.

„Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пжти въ мѣсеца: на 1 и 15 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

Необнародвани рѣкописи, по желанието на авторитѣ имъ се връщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 30 ст. на редъ, смѣтани въ гармондъ.

На всичкитѣ ученици се отстъпя за 3 лева годишно.

СЪДЪРЖАНИЕ: 1) Вършидба на житнитѣ храни; 2) Жабата и гуцера по едрия добитѣкъ; 3) Жълтение на листата у дърветата (хло-роза); 4) Цѣрение на шапа; 5) Въпроси и отговори; 6) Разни; 7) Обявления.

Извѣстяваме на интересующитѣ се, че вѣстника си ще испращаме само срѣщу прѣдплата. Поржчки, не придружени понѣ съ половина отъ годишния абонаментъ, оставятъ не изпълнени.

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА.

Вършидба на житнитѣ храни

одиръ жътвата, вършидбата е една отъ най-сѣшнитѣ и важни работи на нашия земледѣлецъ.

Както е извѣстно на всички ни, вършидбата въ насъ се извършва исклучително съ конѣе, тукъ тамъ се срѣщатъ земледѣлци, които вършятъ задружно или подъ наемъ съ парни вършачки, но тѣ сж единици, които се брожатъ на прѣсти. Въ послѣдно врѣме Министерството на Търговията и Земледѣлието улеснява земледѣлцитѣ, като доставя съ пари отъ землед. каси, на тѣхна смѣтка парни вършачки. При всѣ че Министерството има голѣма възможность да снабди поне по-голѣмитѣ села съ такива машини, но по какви съображения селенитѣ не искатъ да прѣгърнатъ тази толкова похвална инициатива, това незнаеме. По всѣка вѣроятность, селенитѣ се държатъ въ резерва къмъ това нововъведение, защото не сж разбрали ползата отъ парната вършидба, па и отъ друга страна, купенитѣ машини се купуватъ много скъпо,

сравнително другитѣ ремонтирани системи, вслѣдствие на което селенитѣ се въздържатъ отъ да правятъ поржчки. Нѣ както и да е, правило би голѣма честь на Министерството, ако то дѣйствува неуморно чрѣзъ свойтѣ органи да убѣди земледѣлцитѣ въ парната вършидба, тѣй като тя е една отъ най-леснитѣ методи за прѣбиране зърнеститѣ храни въ хамбара. Отъ друга страна би трѣбвало да се насърдчава и частната инициатива, която се е пробудила, макаръ и не отдавна, за подпомагане на земледѣлеца въ това отношение.

Въ Плѣвенский окръгъ сега за сега работятъ 3 парни вършачки: едната притежание на чифлика „Клементина“ система „Рустаонъ Прокторъ“ съ 8 конски сили; изработва дневно най-малко около 120 хкл. пшеница и струва 13000 лв. безъ разноснитѣ. Втората вършачка е доставила Плѣв. Землед. каса за 16000 лв. безъ разноснитѣ по прѣвоза и е поставена да работи въ селото Пордимъ, Плѣв. околия. Тази машина е, струва ми се, отъ същата фабрика, както първата и изработва на день срѣдно 900 кофи. Третата парна вършачка е доставена отъ Българското извонно-вонно акционерно дружество „Истокъ“. Д-во „Истокъ“ между другитѣ търговски операции счете за нужно да достави една парна вършачка, едно да опита дали това прѣдприятие ще бжде въ полза на дружеството, а отъ друга страна да улесни земледѣлцитѣ при вършидбата на житнитѣ имъ храни, за която цѣль влезе въ споразумение съ Английската фирма Richard Carrett и Sons въ Лайстонъ, Суфолкъ. Тази фирма прѣпрати на Д-во „Истокъ“ чрѣзъ свой агентъ една парна вършачка съ локобила отъ 12 конски сили за 15000 лв. включително разноснитѣ по транспорта. Локобилата фиг. а) е машина съ твърдѣ проста направа; тя нѣма нито една излишна часть, което при другитѣ локобили не се забѣлѣзва, а при това има патентованъ

коминъ, който осигурява напълно арманджийтъ отъ пожаръ, когато при по-силенъ вѣтъръ дру-

Вършачката фиг. б) е незаменима машина въ настояще време.

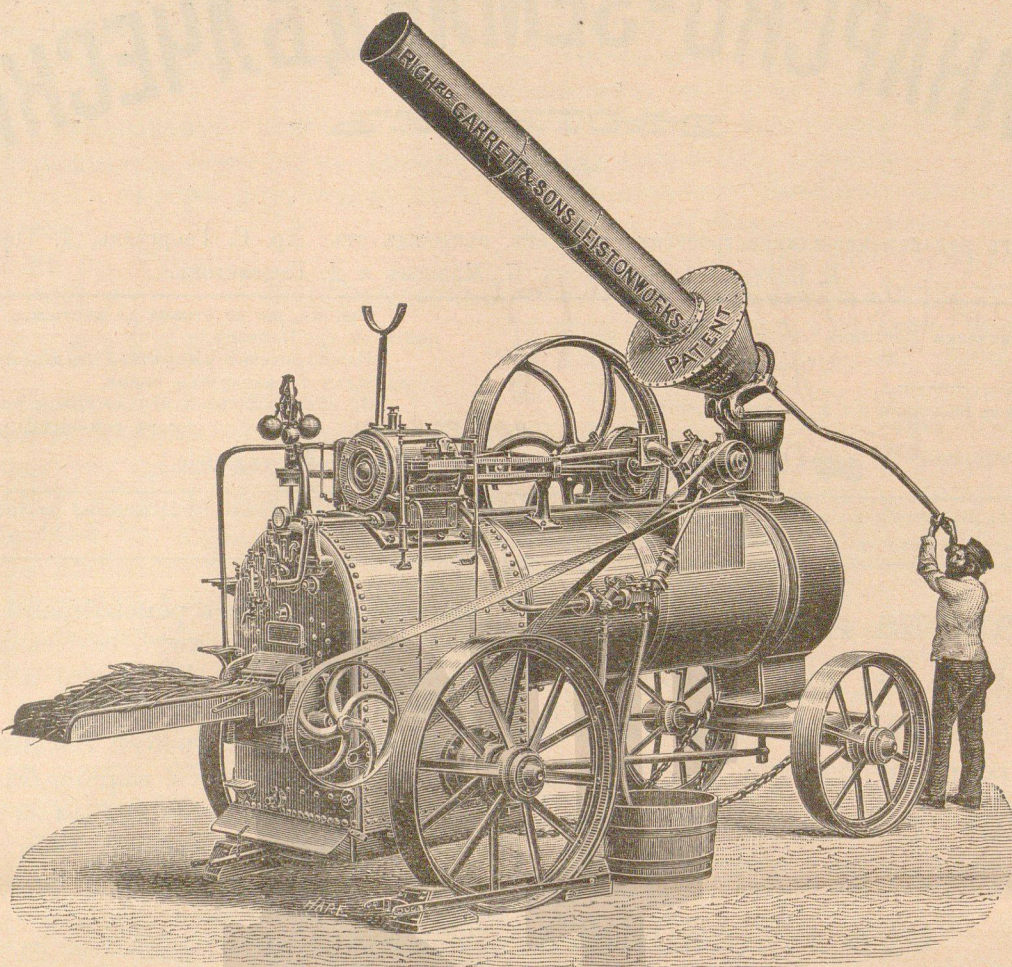
Тя изработва дневно сръдно 400 хкл. пшеница или 600 хкл. ячемикъ, но зато ва пъкъ трѣбва да има 30 — 35 души работници.

Дружеството постави своята парна вършичка въ с. Махалата, Плъвенска околия. На 26 и 27 се произведохъ първитъ опити съ горната машина. При едно незначително количество работници (13 души) се указа, че машината вършачка може да из-

гитъ локомбили създаватъ твърдѣ голѣми неприятности и загуби на земледѣлцитѣ.

работи 1600 кофи пшеница за единъ день, при достатъчно число работници тя хвърля 2500 кофи.

Понеже помѣнатата горѣ фирма продава свойтѣ машини съ условие, че ще изработватъ на день 400 — 500 хекголитра пшеница, а при това гарантира за солидността на машинитѣ си цѣли 5 години наредъ, то Д-вото „Истокъ“ евѣна мѣрение да достави до година около 15—20 такива машини, на Плъвенский и др. окръжи.

Фиг. а.

Жабата и гущера по едрия добитъкъ

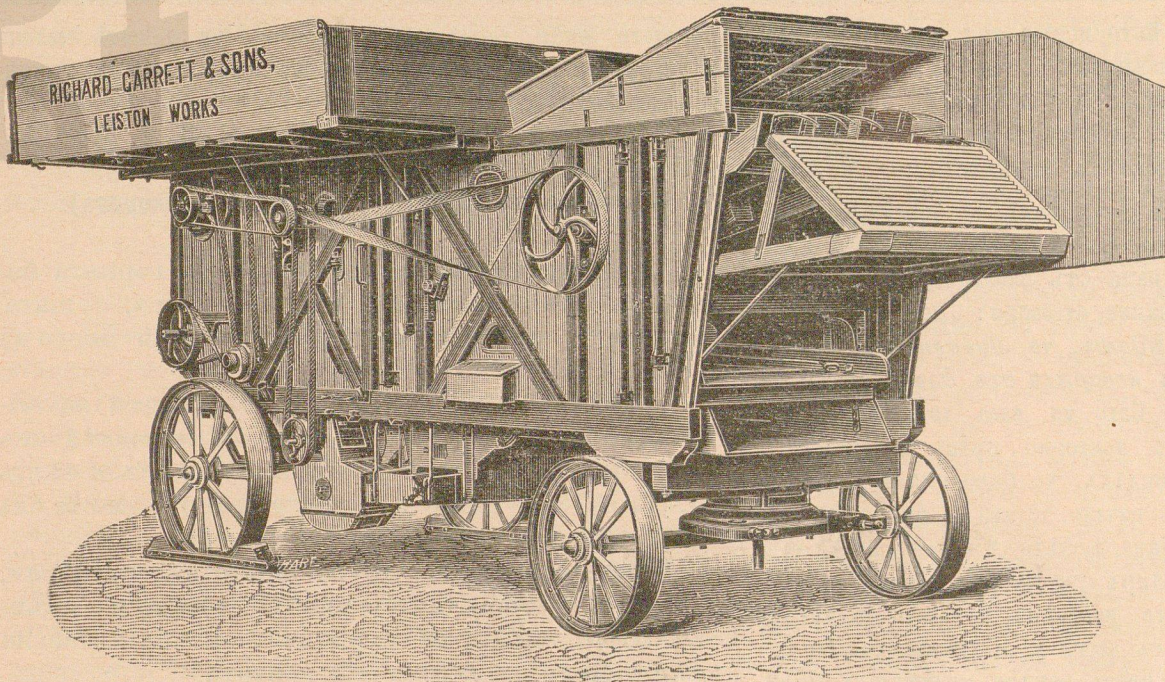
На 17 Юний вечеръта, като се върнахъ отъ лозята въ с. Тръстеникъ, азъ се сирѣхъ прѣдъ кафенето на бай Илия и сѣднѣхъ при една маса. Слѣдъ малко, дойдохъ учителитѣ отъ това село и нѣколко селени и започнаха да ме питатъ, какво съмъ намѣрилъ въ лозята? Току що имъ расправяхъ гдѣ съмъ намѣрилъ филуксерата, неочаквано се появи въпросъ между окръжающитѣ ме, че едрия добитъкъ го хващала „Жабата“ и „Гущера“ и то най-вече едрия рогатъ добитъкъ. Догдѣ распитвахъ окръжающитѣ ме, на кое казватъ жаба и на кое гущеръ, или по-добрѣ, кога казватъ, че едно животно го хванѣла жабата и кога гущера, до като ми рдсправяхъ, че едно животно бива хванѣто отъ жабата, когато се подувало и жабитѣ биле два вида: обикновенна и гъзна жаба. При лѣкуванието на животнитѣ отъ тия жаби, първата се диряла въ устата на животното; а втората — въ задното чърво; а гущеръ наричали, когато животното бяло хълбоци и той билъ обикновенъ и сухъ гущеръ. Обикновенъ гущеръ—когато животното бяло силно хълбуци, а сухъ, когато не бяло—, а само пѣшкало и си държало ушитѣ клепнѣти. За обикновеннитѣ жаби животнитѣ се лѣкували, като имъ се изваждалъ езика, надупчвалъ се и послѣ се натривалъ съ соль, а за гъзната жаба, бъркало се въ гъзното чърво на животното и намирали една клапа (?!), която ужъ била затваряла чървото и жи-

вотното се подувало!

Затова тази клапа се откъсвала и хвърляла и животното уздравѣвало. Обикновенния гущеръ се лѣкувалъ, като се дупчелъ езика на животното да пустне кръвь, а сухия неможелъ да се лѣгува съ нищо и животното, хванѣто отъ него, умираше.

Щомъ ми расправихъ окръжающитѣ ме за тия жаби и гущери по добитѣка и какъ се лѣкува отъ тѣхъ, азъ почнѣхъ да имъ расправямъ, че обикновенната жаба по едрия рогатъ добитъкъ, не е нищо друго, освѣнъ несмилание на храната въ тѣрбуха на прѣживнитѣ животни, било то газово или отъ прѣтрувание за храната, а гъзната жаба — чирвено не смилание на храната било то газово или не. За тѣхното лѣкувание не трѣбва да се заваля животното и да му се пуца кръвь, защото често пѣти като се катурва, когато е подуто, умира отъ задушвание или отъ прѣсвание на стомаха, а да имъ се даватъ такива вѣщества, които поематъ въ себе си газоветѣ. Подобни вещества сѣ амониака, като се тури 20 грамма въ 200—400 грамма вода и се даде на животното да го испие, но амониака не се намира на всѣкъдѣ, затова се дава на животнитѣ растворъ отъ соль. Най-доброто сръдство противъ тази болѣсть (подуванието на животнитѣ) е сольта да стои винаги прѣдъ добитѣка. Има и други сръдства, но тѣ немогѣтъ се употрѣби отъ нашитѣ селени подѣ никакъвъ начинъ. Щомъ се забѣлѣжи, че животното страда отъ подувание, да се развожда постоянно и

Фиг. 6.

щества, които да раздразватъ стомашнитѣ жлѣзи, за да отдѣлѣтъ по-голямо количество сокъ; а такива вѣщества, достъпни за нашия земледѣлецъ сѣ: виното, ракията, бирата, солѣта отъ 2—4 на 100 части вода, послѣ постоянното развождане, киснението въ вода и покриванieto имъ съ мокри чаршави. А пъкъ туй, гдѣто му казватъ гущеръ по добитѣка, не е друго нищо, освѣнъ извѣстния намъ кръчанъ (конжекция), и че той хваща животнитѣ, когато се простудитѣ или отъ силната слънчева топлина (слънчасало). Помощта протитѣ тази болѣсть е кръвопусканieto, ако е силна или, ако е слаба, да се прави сухо търканie по тѣлото на животното. Прѣди да имъ расправя това, току извика единъ гласъ: „елате на помощъ, че бай Горановата биволица, гдѣто ѝ нупи за 100 лв. е хванѣла жабата, ще умрѣ.“

Щомъ чухме този гласъ, всички отидохме бързо на помощъ. Като влѣзохме въ бай Горанови, въпросната биволица бѣ свързана, а двама оператори съ още нѣколко селени, готови да катурижѣт биволицата и да ѝ лѣкуватъ за жабата и гущера. Азъ прѣгледахъ биволицата, макаръ че бѣ мрънало, видѣхъ, че биволицата не е подута и нѣма никакво коремоболие и бѣ спокойна, което показваше, че не бѣ хванѣта отъ жабата. Тя, биволицата, отъ врѣме на врѣме пѣнѣше и скърцаше съ жби; ушитѣ ѝ бѣхъ клѣпнѣли и студени, сѣщо и навсѣждѣ тѣлото ѝ бѣше студено, отъ което заключихъ, че биволицата страда отъ конжекция (кръчанъ), вслѣдствие силната топлина прѣзъ денѣтъ, затова казахъ да се направи едно сухо търканie по тѣлото ѝ и да се развожда — „не жабата е хванѣла“ обади се единъ — „не е жабата ами гущера“ обади се другъ — „да се катури“ каза трети — „оставете сѣдо Божина, той знае, какво ще прави“ каза притежателя на биволицата.

Азъ като видѣхъ, че неможъ вече се бори съ невестеството, отиѣглихъ се да глѣдамъ, каква варварска операция ще се извърши върху невинното животно.

Биволицата се катури немилостиво на земята; вързахъ ѝ се краката да не може да шава и се хванѣ отъ нѣколко

да се покрива съ мокра черга или чаршавъ и се вкарва въ водата да кисне, ако има такава, освѣнъ това направѣ се едно вѣженце отъ трѣва, туря се въ устата на животното и се завързва за рогаветѣ му, за да стоитѣ устата му отворени и да се уригва често, поради което газоветѣ излизатъ и животното спада. Когато стомашното несмилаение на храната е отъ прѣтрупанието на сѣщата въ тѣрбуха на прѣживнитѣ и въ стомаха на другитѣ животни, на такива може да имъ се помогне, като имъ се дава раздразнителни вѣ-

человѣка. Дѣдо Божинъ се яви при устата ѝ съ единъ ножъ, който приличаше да се е търкалялъ по буклука 3—4 години, а дѣдо Божинъ съ него щеше да дуче езика на добичето; азъ неможахъ да се стърпѣя, а го попитахъ, какво ще правишъ съ ножа? — „ще дупча езика ѝ“ „ще дучешъ езика ѝ, нѣ послѣ азъ ще дупчѣ твоя съ него“ казахъ му азъ. Дѣдо Божинъ се стрѣснѣ, като му казахъ това и не ще да оперира, затова по настояванието на притежателя и на още други отетѣпи на другъ по-бабаитѣ операторъ (циганинъ), но и той не смѣѣ да дупчи съ ножа, ами взе една голѣма игла и започнѣ да дучи и да търка езика съ солъ, но кръвъ не пуца. — „Дупчи и търнай по-силно да пустне кръвъ“ извикахъ неколцина и оператора започнѣ да натиска силно, но, за жалостъ! пакъ нѣма кръвъ; биволицата започнѣ да реве колко може; сърдцето ми се късаше, какъ безжалостно се мъчи невинното животно. Тѣкмо въ това не описуемо положение на животното. — „Дай на дѣда Божина, ти не умѣешъ“ се обадихъ двама души въ мрака и дѣдо, Божинъ се сложи до устата на биволицата и започнѣ да и дуче езика съ историческото ножче, но и сега нѣма кръвъ, причината на това и азъ неможахъ да си обяснѣя. — „Прѣминѣла — сухия гущеръ е хванѣла“ обади се единъ — „да се види за гѣзната жаба“ каза притежателя и дѣдо Божинъ се кордиса до задното чърво на биволицата и започнѣ да дири клапата въ чървото, за която помѣнахме по-рано, да ѝ откъсне, нѣ, за жалостъ, никаква клапа неможа да намѣри. — „Язѣкъ ще отиде хубавата биволицата, прѣминѣла, сухия гущеръ е хванѣла“ извика дѣдо Божинъ, запѣхтенъ съ испотоно чело и тогава се съгласи да развождатъ биволицата и да ѝ исправитѣ, което и станѣ.

Като се справи биволицата безъ да бѣде излѣкувана отъ дѣда Божина отъ жабата и гущера, присѣствующитѣ ни нацуетнахъ, като исказвахъ съжаление съ думитѣ: „пустия му гущеръ ще умори хубавата биволица, язѣкъ за тормачето ѝ и за паритѣ“. Притежателя се съгласи и на тия съчувствия на свойтѣ ближни и ни каза „оставете ѝ

вече, тя ще да умрѣ.“ Като исказа тия думи бай Горановъ, домашнитѣ му се нажалихъ, като че ще изгубятъ най-милото си; дѣцата почнахъ да плачѣтъ за биволицата; сега менъ прѣдстоеше да се борѣ съ невежеството; да утѣшавамъ домашнитѣ и да помогна на животното.

Подиръ, като увѣрихъ домашнитѣ, че биволицата нѣма да умрѣ, помолихъ бай Горановъ да ме послуша, това което му казвамъ, да ми даде двама отъ работницитѣ си на помощъ. На това ми настоявание отговори: „*абе прави нанвото искашъ нали жъ виждашъ, че биволицата ще да умрѣ, ами по-добрѣ да жъ искарѣтъ отъ дома, та да не жъ глѣдатъ домашнитѣ.*“ Като ми каза така, азъ взѣхъ биволицата, прѣгледахъ жъ повторно прѣзъ полумрачната свѣтлина на газеничето и видѣхъ, че биволицата е въ сжщото положение, както отъ начало, тогава жъ направихъ едно сухо растривание съ слама, догдѣто се испоти, послѣ това се развожда постоянно, подиръ два часа направихъ второто сухо растривание и пакъ се развожда, до когато се дръпна потѣта, тогава жъ завихме съ черги и жъ поставихме на потопло мѣсто. Въ 12 часа прѣзъ ноцѣта прѣгледахъ биволицата, тя бѣ по весела, а въ 4 часа сутринѣта бѣше съвършено здрава, издои се и се испрати въ чърдата да пасе. Домашнитѣ бѣхъ повече отъ радостни, че биволицата имъ не умрѣла, а бай Горановъ въ знакъ на признателность, че му се отървала биволицата, дойде на дукяна да се похвали и почерпи по една сливовица всички, които бѣхъ въ дюкяна, като исказа слѣдоущитѣ думи: „*до снощи мислѣхъ, че дѣдо Божинъ разбиралъ да цѣри добитъка отъ жабата и гущера, но сега се увѣрихъ, че имало хора, които по-разбирали отъ него и не мѣчили тѣй животнитѣ, както него, затова нато ни заболѣе нѣкое животнo, трѣбва да тѣрсимъ лѣкаря или хора, които сж учили по тази частъ и по разбиратъ отъ дѣда Божина. Хайде сега на здраве и да живѣятъ танива хора, нато дoктора на лoзята, сега се слѣдва да му харижжъ (подаржъ) тормачето, за гдѣто отгърва майна му да не умрѣ!*“

Такава е исторіята на бай Горановата биволица, която бѣ хванѣта отъ жабата и гущера и още дълго врѣме тази жаба и гущеръ ще хваща добитъка на нашитѣ селени, докато прибѣгватъ тѣ за помощъ до такива цѣрачи, какъвто бѣ дѣдо Божинъ въ случая.

Горнитѣ бѣлѣжки бѣхъ нависълъ, когато на 14 Юлий бѣхъ въ селото Бѣла-вода и вечерѣта единъ отъ воловетѣ на хазайна ми се бѣше подулъ (*жабата го хванѣла*) до прѣсване; нѣ тукъ хазайна ми Н. Д. не бѣ така опоритъ както въ горния случай, макаръ че бѣ пратилъ да викатъ цѣрачи за жабата, сгласи се съ мене и нагѣхме въ устата на вола расгворъ отъ вода и соль; послѣ го покريمе съ мокра черга и най-подиръ му турнахме въ устата едно трѣвно вѣже и го завързахме за рогата му; съ това се даде възможность на вола да си държи устата отворени и да се уригва, поради което не малка частъ отъ газоветѣ, които бѣхъ въ стомаха на вола излѣзохъ, кало се уригваше вола постоянно, при това, вола се развождаше. Благодарение на това, вола подиръ 2—3 часа бѣ спадналъ и съвършено оздравѣлъ отъ жабата, безъ да се тѣрси тѣзи

проклѣта жаба, гдѣто хваща воловетѣ на нашитѣ селени въ устата или въ гѣзното чърво на вола, както жъ тѣрѣше дѣдо Божинъ.

Ц. П. Т.

Жълтение на листата у дърветата (хлороза).

Причинитѣ за появяванието на горнята болѣсть по дърветата сж; многото влага, сушата, отсѣствието на храна въ почвата, а най-много на желѣзото.

Интересно е това, че и въ почви, богати на желѣзо, дръвчетата сжщо могатъ да се нападѣтъ отъ тази болѣсть; па даже дървета отъ единъ и сжщъ видъ, засадени едно до друго, едното може да страда отъ хлорозата, а другото не.

Това не може съ друго нищо да се обѣсни, освѣнъ съ неправилното функциониране на дръвчето, което прѣчи за правилното използване на съдържащето се желѣзо въ почвата.

Хлорозата може да се яви още и подиръ многото силно растение на растителнитѣ органи; тогава погълнатото желѣзо въ листата се явява недостатъчно да образува съ послѣднитѣ нуждното количество хролофилъ.

Това особено е забѣлѣзано върху многото орѣзани дървета, които отъ послѣ искарватъ силни лѣтораста и не закѣсняватъ да пожълтѣватъ. Хлорозата взема по-голѣмъ размѣръ въ влажнитѣ години, отъ колкото въ сухитѣ. Въ такива случаи, желѣзото липсва въ стѣблото безъ да спира въ долнитѣ клонѣе; слѣдователно, горната частъ на короната приема зеленъ цвѣтъ, а долната—жълтъ.

Понеже отстранението на злото при появяванието на болѣстьта въ послѣдний случай, т. е. при отсѣствието на желѣзото, се явява по трудно отъ колкото при първитѣ; то за необходимо нужно считаме да споменемъ нѣколко думи, относително нейното по-бързо изцѣряване.

Като за най-радикално срѣдство се счита, употреблението на желѣзния сулфатъ ($FeSO_4$) — Зеленъ камѣкъ.

Не е всѣкога лѣсно да се знае, като каква доза зеленъ камѣкъ трѣбва да се употребѣи, за да се достави нуждното количество желѣзо за отстранението на хлорозата.

Многото разреденъ растворъ отъ тази соль се явява като безъ дѣйствиe, защото се попива само отъ горнитѣ пластове на почвата, безъ да достигне до коренитѣ на дърветата. Многото пѣкъ силни раствори дѣйствуватъ врѣдително.

Затова най-разумното би било, щото солѣта да се заравѣ въ почвата, слѣдъ като се раздробѣ ситно и примѣси съ прѣстъ.

За едно 5—6 годишно дръвче се взема отъ 2—4 килограма зеленъ камѣкъ безъ най-малка опасность.

Солѣта се оставѣ тамъ, кждѣто сж располо-

жени влакнеститѣ или хранителнитѣ корени. За тази цѣль прѣзъ Юний или Юлий мѣсець, ископава се на 50 до 90 см. далече отъ стѣблото на дървото наоколо единъ трапъ, широкъ и дълбокъ 20—30 см.

Приготвената прѣсть се исипва вътрѣ, слѣдъ което се полива.

Цѣрение на шапа.

Шапътъ е една заразителна болѣсть, която напада говеждия и биволския добитѣкъ, овцетѣ, свинетѣ и козитѣ. Животно, нападнато отъ шапъ, получава трѣска (става му ту горѣщо, ту студено), губи апетитъ за хранение, у млѣчнитѣ крави млѣкото се намалява, а често пѣти и съвършено изгубва, става не вѣсело (главата си държи повечето наведена) и слѣдъ 2—3 дни отъ това, явяватъ се едни малки мехурчета въ устата, на копитата и нѣкой пѣтъ на вимето у млѣчнитѣ крави, които се пукатъ и отъ тѣхъ излиза една смърдяща и лигава течностъ, която се точи отъ устата на животното въ видъ на конци. На мѣстото на тѣзи мехурчета, оставатъ едни червени, болѣзнени ранички, които заздравѣтъ сами по себе си въ продължение на 8—14 дни. Тѣзи чувствителни ранички сж причината, гдѣто животното не може да се храни, а ако сж по копитата започва да хроми. Шапа е болѣсть, която нарѣдко причинява смъртъ у животнитѣ (само 3—4 0/0 смъртни случаи), нѣ при всѣ това, тя е опасна болѣсть, първо, защото продължава много врѣме, вслѣдствие на което животнитѣ измършавяватъ и губятъ отъ стойността си, намаляватъ продуктивността (млѣчния добитѣкъ прѣстава да дава млѣко, а работния—не може да работи), освѣнъ това, търговията съ добитѣка се спира, а второ, че послѣдствията отъ тая болѣсть сж лоши: често пѣти животнитѣ помятатъ, излупва се роговата частъ на копитата имъ, възпалява се вимето на млѣчния добитѣкъ и най подиръ настава хроническо тежко дихание. Ето защо длъжностъ на всѣки стопанинъ е, да прѣдвардва добитѣка си отъ тази болѣсть или, ако е нападнатъ вече, да го лѣкува.

Къмъ прѣдпазителнитѣ мѣрки принадлежатъ слѣдующитѣ: щомъ земледѣлецътъ чуе, че въ селото му или близо въ околнитѣ села има шапъ, той трѣбва да пази добитѣкътъ си да се не събира съ болния добитѣкъ, а така сжщо на го не пои и пасе тамъ, кждѣто ходи добитѣкъ отъ цѣлото село. Сжщо не трѣбва да допуска до здравия си добитѣкъ лица, които иматъ шапавъ добитѣкъ или сж ходили при такъвъ. Къмъ прѣдпазителнитѣ, а тѣй сжщо и цѣрителни мѣрки принадлежатъ и това: въ 14—15 литри вода се распуца около 150—200 грама сѣрна киселина (H₂SO₄) споредъ силата (концентрацията) на послѣдната. Отъ така приготвения растворъ се дава по една бирена бутилка на день на възрастни говеда, на по мла-

дитѣ — по 1/2 бутилка, а на телетата до 5 мѣсеца стари по 1/3 бутилка. При даванието на този растворъ се гледа да се умижатъ добрѣ устата на добичето. Когато се употребява този растворъ като прѣдпазително срѣдство, дава се два дена наредъ, а когато като цѣрително—три дена наредъ. Слѣдъ приеманието на този растворъ, не трѣбва да се дава на животното около 1/2 часъ да ѣде нищо.

Щомъ животното се зарази отъ тая болѣсть, първото нѣщо, на което трѣбва да се обрѣща внимание е, да се избѣгва всичко, което раздражнява раничкитѣ на копитата или въ устата на животното. Това може да се постигне, като държимъ шаповото животное въ хлѣвъ чистъ, сухъ и подсланъ съ суха и много постелка. Изверженията отъ животното не трѣбва да се държатъ въ хлѣва, защото изничестватъ се копитата му. Храната на шаповото животное трѣбва да бѣде чорбалива, мѣгка, дрѣбна и въобще такава, която се лѣсно здѣква. Напр.: зелена трѣва, каша отъ трици, малко количество нарѣзани кореноплодни растения, ярма и др.; а на свинетѣ: суроватка, мѣтеница, рѣзана зелена трѣва, картофи, вода, въ която има размѣсено слабо кисело тѣсто и др. Въобще на шапавия добитѣкъ трѣбва да се дава добра и въ достатъчно количество вода, къмъ която може да се прибави и малко количество Глауберова соль. Прѣзъ врѣме на болѣдуванието, както и нѣколко дена слѣдъ оздравяванието на добитѣка, не трѣбва да се дава много и тежко смилателна храна.

Освѣнъ тѣзи грижи необходимо е да се прѣдприеме и лѣкуванието на образуванитѣ въ устата и помежду копитата рани. Отъ многото лѣкарства, които се употрѣбаватъ, най прѣпоръчителни сж слѣдующитѣ: промиванието на ранитѣ съ 1 0/0 растворъ отъ сѣрна киселина, както спомѣнахме по горѣ или съ 20 0/0 растворъ отъ оцетъ, съ 15—20 0/0 растворъ отъ стипца, растворъ отъ зеленъ камѣкъ и мн. др., а така сжщо прѣпоръчва се и смѣшение отъ нѣкой долнитѣ раствори. Съ помѣнатитѣ раствори промиваме 2—3 и повече пѣти на день устата на болното животное.

Когато шапа е хваналъ животното въ краката, то най-първо ги измиваме съ топла сапунена вода; обвиваме ги съ калчица и ги намокряваме 2 или 3 пѣти на день съ горѣпомѣнатия растворъ отъ стипца или зеленъ камѣкъ. Така сжщо се прѣпоръчва намазванието 2 пѣти на день копитата на животното съ дървенъ катранъ (най-добъръ е отъ липово или брѣзово дърво) и слѣдъ това обвиванието имъ съ калчица. Когато ранитѣ между копитата сж много голѣми, прѣпоръчва се посипванието имъ съ прахъ отъ зеленъ камѣкъ.

Въ послѣдно врѣме прѣпоръчватъ промиванието ранитѣ 2—3 пѣти на день съ 10 0/0 растворъ отъ Pearsonov kreolin, Brocmanov kresolin и съ 2 1/2—5 0/0 растворъ отъ Natrium dithiosalicylicum. Отъ послѣдното съединение като се даде като вжт-

рѣшно 2 пѣти на день отъ 25—50 грама, прѣдпазва животно отъ заразяване отъ шапа.

Като прѣдпазително срѣдство за дрѣбния добитѣкъ, като: овцѣ, свине и др, прѣпорѣчва се поставянieto въ една малка яма прѣдъ хлѣва растворъ отъ хлорна (бѣлилна) варь, така щото като влиза добитѣка въ хлѣва, промива краката си съ помѣнатата варь и се прѣдпазва отъ заразяване.

Най-подирѣ помнѣтъ читателитѣ ни, че мин. година М-ството на Т-та и З-то съ едно окръжно прѣпорѣчва екстракта отъ Мацерката (Бабина душица), като сигурно срѣдство противъ шапа. Съ раствора отъ помѣнатата билка, измиватъ се два пѣти на день и устата и краката на болното животно, прѣдварително измити съ вода.

Всичкитѣ изброени по горѣ лѣкарства дѣйствуватъ доста добрѣ, затова остава на усмотрѣнието на читателитѣ, кои отъ тѣхъ да употрѣбятъ

Шапа, въ послѣдно врѣме у насъ, е взелъ такива голѣми размѣри, щото Министерството на Т-та З-то, бѣ принудено да даде на расположение на Ветер. лѣкари по нѣколко ученика отъ землед. ни училища. Отъ Плѣв. Вин.-Землед. училище се дадохъ на Ветер. лѣкаръ 16 ученика отъ II курсъ. Тѣзи ученици прѣдварително, мѣстний Ветер. лѣкаръ — г. Д. Хасекиевъ, ги запозна теоретически и практически съ болѣстѣта шапъ.

Наумилъ съмъ да посадижъ въ селото гюль, понеже не знажъ при какви условия вирѣе гюла, затова моля почтаемата редакция да ми съобщи. с. Сестрино. Съ почитание: Г. Василевъ

1. Каква почва изиска тръндафила? Тръндафила изисква дълбока, пропускателна, ровка почва съ възчерна боя.

2. Нивата на какво мѣсто трѣбва да е? Нивата трѣбва да бѣде равна съ слабо южно наклонение.

3. Трѣбва ли да е изложена на вѣтѣра или не? Не трѣбва.

4. Нивата суха ли трѣбва да бѣде, или мокрица? Нивата трѣбва да бѣде влажна (да задържа 28—35 % вода).

5. Какъ трѣбва да се посади и кога? Размножава се чрѣзъ прѣчки (търни) Ископава се ивораната или реголваната нива на трапица по на 1 1/2 м. единъ отъ други, 35—40 см. дълбоки, а дълги, колкото е дълга нивата. Въ тѣзи трапица се полага търнето, което се заравъ съ ровка земя 15—20 см. надъ трапа. Най-добрѣ е, ако основете гюлицето си на есенъ.

Г-ну Н. Поппову с. Койнаре. Саккови плугове, за които е дума въ писмото Ви и въ машинознанството, могатъ да се доставятъ направо съ помѣнатата цѣна само тогасъ, ако испишете не по-малко отъ 100 екземпляра. За подробности и услуги можете да се обърнете до редакцията на вѣстникѣтъ ни.

Г-ну А. Недѣлкову с. Лобушъ. Писмото ви отъ 18 Юлий, заедно съ нѣколко екземпляра отъ насѣкомото което е нападало зелето Ви, получихме.

Насѣкомитѣ, които испратихте се казватъ *земни бълхи*, намѣрихъ се два вида, а именно *Naltica nemorum* и *N. ole-gasea*. Тѣхното описание, както казахме, не Ви интересува, затова ще Ви съобщиме какви срѣдства ще можете да употрѣбите за унищожението имъ. Срѣдствата сж слѣдующитѣ: вземете горена варь и ѣж полѣйте съ толкова вода, щото буцата варь да се растроши на прахъ. Слѣдъ като получите по този начинъ прахъ отъ варь, посипете съ него листата на зелето или пѣкъ си доставете сѣра (кюкюртъ) на прахъ, съ който ще посипите листата. Освѣнъ горнитѣ двѣ срѣдства земнитѣ бълхи се распѣждатъ отъ листата на зелето съ *Вермутовъ растворъ*, който се приготвява така: взема се отъ която и да била дрогерия отъ София вермутъ и една шѣпа се залива съ 70 литри вода, гдѣто ще кисне цѣли 12 часа. Съ течността, която ще се получи, ще полѣете листата на зелето. Тѣзи насѣкоми могатъ да се распѣждатъ отъ зелето така сжщо съ тютюнова вода, за която цѣль ще вземете 1 кл. вѣрджалийски тютюнъ и ще го поставите да кисне 10—12 часа въ хладка вода, а сегнѣ съ нежъ ще полѣете листата или пѣкъ ще вземете стърготини (пилингки) потопете ги въ катранъ и съ тѣхъ посипете листата. Помнете това, че посипването на листата съ варь сѣра или съ пилингки, трѣбва да стане сутрина рано още когато не се е вдигнала росата, а поливането става, когато листата му сж сухи.

Освѣнъ горнитѣ срѣдства, можете да употрѣбитѣ още и това: вземете една широка дѣска (40—45 см. шир. и 1 1/2—2 м. дълга) намажете ѣж съ нѣкакво лепило и ѣж поставете между нѣколко зелки, които ще расклатите. Понеже тѣзи насѣкоми скачатъ, тѣ ще се олепнатъ за дѣската. По този начинъ можете да прѣмествате дѣската между всичкитѣ редове. Като повторите и потрѣтите, ще забѣлѣжите, че зелето ще се отгърве значително отъ помѣнатитѣ неприятели.

р а з н и

Въ този брой, както ще видятъ читателитѣ на вѣстникѣтъ ни, числото на Редакц.-Администативния комитетъ се увеличава съ още единъ членъ, а именно съ другарѣтъ ни г. Гюлеметова. Досега се пишеше много малко въ вѣстникѣтъ ни по Градинарството, по единичката причина, че ни липсваше специалистъ по този клонъ, нѣ съ приеманието въ комитета на г. Гюлеметова, който е свършилъ специално по градинарството, увѣряваме читателитѣ, че тѣ ще иматъ за въ бѣдѣще интересенъ и цѣненъ материалъ по този важенъ клонъ отъ нашия помнѣкъ — Градинарството.

Учебно врѣме. Ний и другъ пѣтъ сме казвали, че въобще, работнитѣ дни у насъ сж много малко: а особено учебнитѣ дни въ училищата ни, сж до толкова намалени, щото нѣма се абсолютно физическа възможность да се прѣмине съвѣстно всякий учебенъ материалъ, прѣдвиденъ въ програмитѣ на разнитѣ учебни заведения: затова тѣзи отъ г. г. учителитѣ, които искатъ прѣминатия материалъ да бѣде усвоенъ отъ ученицитѣ съвѣстно, обикновенно не довършватъ прѣдмета си; а тѣзи отъ тѣхъ, които не искатъ да иматъ неприятности съ прѣмото си началство, или же да се покажатъ по редовни, криво лѣво завършватъ прѣдмета си. Лопнитѣ послѣдствия, както въ първий, така и въ вторий случай, сж очевидни. За да не бѣдемъ голословни, ще приведемъ слѣдующитѣ данни, вземени отъ дѣйствителността.

Послѣдний курсъ отъ мѣстното „Винарско-Земледѣлческо училище, при 10 мѣсеца (300 дни) учебно врѣме, е ималъ само 150 дни теоретически занятия, гдѣто ще каже, само половината отъ учебното врѣме е употрѣбено за занятия. По прѣподаваемитѣ прѣдмети въ сжщий курсъ, сж държани слѣдующето число часове: Икономия (4 часа седмично) е държано 96 часа; Винарство (4 часа седмично)—86 часа; Земледѣлие (3 ч. седм.)—81 ч.; Скотовѣдство (3 ч. седм.)—74 ч.; Технология (2 ч. седм.)—48 ч.; Скотолѣчение (1 ч. седм.)—25 ч.; Счето-

водство (1 ч. седм.)—24 ч.; Лѣсоводство (2 ч. седм.)—47 ч.; Педагогика (2 ч. седм.)—53 ч. и Литература (2 ч. седм.)—47 ч. Че врѣмето, оставено за по-голѣмата частъ отъ изброенитѣ прѣдмети, е недостатъчно, може да се види отъ слѣдующия примѣръ: По прѣдмета Скотолѣченеи сж държани 25 часа въ продължение на цѣлата учебна година. Съгласно правилника за Землед. училища, всѣки ученикъ трѣбва да бжде испитанъ поне 1 единъ пѣтъ въ продължение на всѣки 6 седмици, слѣдователно, прѣвъ цѣлата година трѣбва да се испита около 6 пѣти: значи при 21 ученика въ III курсъ трѣба да има: $21 \times 6 = 126$ испита; ако приемемъ, че всѣки испитъ продължава най-малко 10 минути, то за испитването на всичкитѣ ученици прѣвъ цѣлата година, ще ни трѣбватъ 1260 минути, или 21 часа, значи за прѣподаване оставатъ 4 часа. За Бога, кажете, какво може да се направи съ 4 часа врѣме?!

Така стои въпроса и съ прѣдметитѣ: Счетоводство, Педагогика, Технология др. Трѣбва, слѣдователно, или учебнитѣ дни да се увеличатъ, или учебнитѣ прѣдмети да се намалатъ. Това не е да го не знаатъ чиновницитѣ отъ М-вото на Т-та и З-то, защото по-голѣмата частъ отъ тѣхъ сж били учители въ землед. училища, а освѣнъ това, всѣка година учителскитѣ съвѣти обръщатъ вниманието на М-ството на това, нѣ защо до сега не се е пристъпило къмъ измѣнението програмата на Землед. училища, за насъ е не извѣстно. Минхлата година прѣвъ ваканцията се прѣскаше слухъ, че ще се занимае землед. съвѣтъ съ този въпросъ, нѣ, ако това не стана тогази, мислимъ, че може и врѣме е да се извърши прѣвъ настоящата ваканция.

Периодическия ни земледѣлчески печатъ отъ около 1 мѣсець се обогати съ още единъ вѣстникъ, а именно „Български земледѣлецъ“, редактиранъ отъ г. Никола Кантарджиевъ въ ст. София. Той излиза два пѣти въ мѣсеца: на 5 и 20 число. Абонамета му е само годишенъ и то само 5 лв. за България и 6 лв. за странство.

Отъ излѣзлитѣ до сега броеве се вижда че „Български земледѣлецъ“ ще слѣди и критикува распореданията на Министерството на Т-та и З-то; ще се застъпва за онеправданитѣ чиновници и т. н., съ една дума, ще бжде опозиционенъ земледѣлчески органъ, каквото до сега не сме имали.

Нуждата отъ единъ самостоятеленъ земледѣлчески органъ, който да посочва на направлението, което трѣбва да се даде на нашия поминъченъ животъ, да освѣтлява тъмнитѣ му страни и най-подиръ съ едно човѣческо достойнство да показва на грѣшкитѣ, които се правятъ, се чувствуваше вече.

Извѣстно е, че у насъ отъ нѣколко години насатъ, започна да се дава направление на най-дребнитѣ клонове отъ поминъкътъ ни, а пѣкъ тѣзи ще могатъ да се тикнатъ въ истински пѣтъ на прогреса, само при съществуването на една разумна и справедлива критика, която е невидимия достъпъ, съ който се повдигатъ народитѣ напрѣдъ. Дали в. „Български земледѣлецъ“ ще подхлѣпни тая празнина въ нашия печатъ, и дали нѣма да се отклони отъ пѣтя и вземе направлението на партизанствующата-разяждающата преса, която безразлично убива и доброто и злото, и правото и несправедливото, ний още не можемъ да се произнесемъ, защото имаме на рѣцѣ едва 3 броя.

Единъ нашъ абонатъ отъ Османъ-Пазаръ ни съобщава слѣдующето: считамъ за свой дългъ да извѣстѣя на почитаемата редакция опасността, на която сж изложени земледѣлцитѣ по край желѣзната линия Каспичанъ-Шуменъ, на която съмъ свидѣтель. На 29 м. мѣсець като пѣтувахъ по помѣнатата линия, заблѣзахъ на нѣколко мѣста подпалване на околнитѣ ниви отъ искритѣ, които дава машината. Съ съжаление гледахъ, какъ работящия бѣднякъ-селенинъ тича съ вила, коса и съ каквото завърне, само и само да прѣварди пожара а заедно съ това и своето съсипване.

Б. Р. Като обръщаме вниманието на компетентнитѣ

власти за горнитѣ нежелателни случки, мислимъ, че трѣбва да се взематъ мѣрки противъ тѣзи нѣща, защото и безъ това сж достатѣчни нещастията, които отъ нѣколко години насамъ сполѣтѣхъ нашия земледѣлецъ! А на земледѣлцитѣ, които иматъ ниви около линията, за да се прѣдвардятъ що годѣ отъ подобни случки, прѣпорѣчва ме имъ да околосѣятъ, а още по-добрѣ да изорятъ нивитѣ си на нѣколко метра до линията.

Научаваме се, че свършившиятъ м. година мѣстнотъ Вин.-Землед. училище, г. П. Танковъ, за сега учителъ въ с. Крушовица, е влѣзълъ въ съдружие съ г. Н. Дановъ отъ с. Карашъ (Тетевенско) да произведатъ около 700 унци булено сѣме по Целлюлярната система. Разноскитѣ по производството ще тегли г. Дановъ, а работата отъ г. Танкова. Печалбата ще дѣлятъ на двѣ. Очакватъ около 1500 лв. печалба.

Този примѣръ е добро доказателство, че и въ земледѣлието частната инициатива започна да намира приложението си, което разбира се, е утѣшително явление.

На испита за свършенъ курсъ при Плѣв. Вин.-Землед. училище се явихъ 24 души, отъ които 20 свършили трети курсъ тази година, а 4 мин. години. Прѣвъ врѣме на писменний испитъ пропаднахъ 2 души и 1 се исключи. На устния испитъ пропаднахъ съ право да полагатъ испитъ по тѣзи прѣдмети слѣдъ 2 мѣсеца 9 души, а съ право да повтарятъ цѣлия испитъ слѣдъ 1 година — 3 души, слѣдователно издържахъ испитъ за свършенъ курсъ само 9 души.

ОБЯВЛЕНИЕ

Извѣстява се на интересующитѣ се, че учебната 1898/99 година на Държавното Винарско-Земледѣлческо училище въ гр. Плѣвенъ ще почне отъ 1-й Септемврий т. г., а приеманието нови ученици—отъ 25 до 30-й Августъ включително.

Желающитѣ да постъпятъ за *своекощни ученици*, трѣбва да испратятъ или подадатъ въ Дирекцията на училището, най-късно до 25 Августъ, прошение, придружено съ слѣдующитѣ документи:

1) Училищно свидѣтелство, че сж свършили съ добъръ успѣхъ и най-малко съ похвално поведение III класъ на нѣкое народно класно училище или гимназия и то не по-рано отъ една година.

2) Кръщелно свидѣтелство, отъ което да се вижда, че не сж по-млади отъ 14 години, нито по-стари отъ 18;

3) Медицинско свидѣтелство, че сж присадени отъ сипаница и че сж напълно здрави и добрѣ развити тѣлесно за механическа работа.

4) Свидѣтелство, че сж записани въ нѣкой призователенъ участъкъ, въ случай че сж навършили 16 години.

5) Свидѣтелство за занятието на родителитѣ, имъ издадено отъ надлежното общинско управление и подписано отъ надлежний училищенъ инспекторъ.

6) Писменна гаранция отъ сто (100) лева за прѣдварително обезпечение загубата, която бихъ причинили въ училището.

При приемането, при еднакви други условия, ще се прави прѣдпочитание на ония кандидати, които сж синове на родители, занимающи се главно или исклучително съ земледѣлие или отраслитѣ му.

Ония пъкъ, които желяжтъ да *получатъ стипендия*, трѣбва:

а) Да сж синове на лозари, винари или земледѣлци,

б) Да издържатъ конкурсенъ испитъ по Български езикъ, Математика и Ботаника, споредъ програмата на държавнитѣ трикласни училища и

в) Да прѣдставятъ, при прошениятаси, освѣнъ горѣпомѣнатитѣ документи, още и слѣдующитѣ:

1) Свидѣтелство за състоянието и занятието на родителитѣ имъ, издадено отъ надлежното общинско управление и подписано отъ инспектора на надлажния учебенъ окръгъ и

2) Гаранция, подписана отъ двѣ лица, че тѣ (гарантитѣ) ще заплатятъ всичката израсходвана по стипендията сума, въ случай, че той (стипендиянта) напустне прѣждевръменно училището или пъкъ бжде исклученъ отъ него по лошо поведение или слабъ успѣхъ.

Държавното Винарско-Земледѣлческо училище въ гр. Плѣвень е срѣдно училище съ три годишенъ курсъ. Въ него се прѣподаватъ: Български и Руски езици, Литература, Аритметика, Алгебра, Геометрия, Геодезия, Зоология, Ботаника, Минералогия, Геология, Физика, Метеорология, География, Обща (неорганическа и органическа) и Земледѣлческа Химия, Земледѣлие, Скотовѣдство, Скотолѣчение, Пчеларство, Бубарство, Овощарство, Зеленчарство, Лозарство, Винарство, Технология, Лѣсовѣдство, Земледѣлческа икономия, Земледѣлческо счетоводство, Педагогика, Чертание, и Рисувание.

За практика на ученицитѣ, училището има: добръ наредена винарска изба, голѣмъ разсадникъ за мѣстни и Американски лози, овощарски разсадникъ, образцова пчеларница и бубарница, Метеорологическа Станция и доста пълни збирки по: Винарството, Лозарството, Земледѣлието, Химията, Геодезията, и др.

Всички ученици, исклучая приетитѣ стипендианти, съгласно правилника на училището сж задлѣжени да носятъ форменно облѣкло, за това сж длѣжни при постѣпванието си да внесатъ по 80 лева, срѣщу която сума ще получатъ единъ катъ зимни дрѣхи, една шинела, единъ чифтъ бутуши, единъ катъ лѣтни дрѣхи, една фуражка и два лѣтни бѣли калѣфа за нея. № 619

гр. Плѣвень, 4-ий Юлий 1898 година.

Отъ Дирекцията.

Министерство на Търговията и Земледѣлието.

ОБЯВЛЕНИЕ № 2661

Министерството на Търговията и Земледѣлието като извѣстява на интересующитѣ се, че е нап-

равено распореджание до управленията на всичкитѣ Земледѣлчески касси, Окръжнитѣ складове за жребци, Земледѣлческитѣ училища въ Садово и при гр. Руссе, Държавния конезаводъ въ Кабиюкъ и Склада за жребци при Плѣвень да даватъ, въ споразомение съ надлѣжнитѣ ветеринарни власти, наставления и да раздаватъ *безплатно лѣкарство за лѣкувание на добитъка отъ болѣстѣта „шапъ“*, поканва ги, въ случай на нужда, да се отнасятъ до тѣхъ за помощъ.

гр. София, 7 Юлий 1898 година.

Главенъ Секретаръ: Хр. Ат. Фетфаджиевъ.

ВОЗЕТЕ СЕ САМО НА
„EXCELSIOR“ ВЕЛОСИПЕДИ

„Excelsior“

ВЕЛОСИПЕДИ

сж най солидни и най евтени.

Цѣнорасписи безъ платно и франко.

„Excelsior“ Фабрика за велосипеди
Найвиртъ & Веберъ Руссе.

Велосипедни артикули на едро.

Найвиртъ & Веберъ Руссе

цѣнорасписъ безплатно и франко.